

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันการประกอบธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมีการแข่งขันสูงขึ้นมากตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการค้าโลก เป็นผลให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้องค์กรมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด เช่นการนำระบบบริหารคุณภาพต่าง ๆ มาใช้ในองค์กรรวมทั้งการนำเข้าแรงงานต่างด้าวเข้ามาใช้แทนแรงงานไทย จังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่งธุรกิจประมงที่สำคัญของประเทศ และเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ทำให้ภาคการประมงมีความต้องการแรงงานจำนวนมากแต่แรงงานไทยไม่นิยมทำงานในกิจการประมงทะเล และกิจการต่อเนื่องจากประมงทะเล โดยอ้างว่าเป็นงานหนัก งานสกปรก ระยะเวลาการทำงานไม่แน่นอน มักจ้างเป็นการเหมาหรือจ้างเฉพาะช่วงเวลา ทำให้มีการเข้าออกงานสูง จึงเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในกิจการดังกล่าว ผู้ประกอบการและนายจ้าง จึงหันมาจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานแทน ซึ่งปัจจุบันความต้องการแรงงานต่างด้าวเพื่อใช้ในกิจการต่างๆ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง กระทรวงแรงงานจึงได้ขยายกิจการที่ใช้แรงงานต่างด้าวออกเป็น 11 ประเภทจากเดิม 6 ประเภท ได้แก่ กิจการประมง ต่อเนื่องประมง ฯ เกษตรและปศุสัตว์ โรงสีข้าว โรงน้ำแข็ง ขนถ่ายสินค้าทางน้ำ ก่อสร้าง เหมืองแร่และเหมืองหิน ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล (ผู้รับใช้ในบ้าน) และประเภทอื่น ๆ โดยจังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่แจ้งความต้องการการจ้างแรงงานต่างด้าวมากที่สุดเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร คือในปี 2547 มีจำนวนนายจ้างที่แจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวจำนวน 6,102 คน และแจ้งจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ต้องการจ้างจำนวนทั้งสิ้น 133,799 คน โดยใช้ในกิจการเกษตรโดยเฉพาะกิจการประมงทะเล และต่อเนื่องประมง ฯ เป็นส่วนใหญ่ (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร, 2547)

จังหวัดสมุทรสาครมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมากเนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครมีชายฝั่งทะเลยาว 41 กิโลเมตรจึงมีการประกอบอาชีพทำการประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพหลัก จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐกิจโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏว่าจังหวัดสมุทรสาคร มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมปี 2549 ณ ราคาประจำปี เท่ากับ 277,776 ล้านบาท ในส่วนของการประมงมีมูลค่าสูงถึง 8,066 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 89.63 ของมูลค่าสินค้าในสาขาเกษตรกรรมทั้งหมดที่มีอยู่ประมาณ 9,000

ด้านบาท (สภาอุตสาหกรรมจังหวัด: ออนไลน์) จังหวัดสมุทรสาครมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดทั้งหมด 3,329 โรงงาน โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอกระทุ่มแบน ประกอบกิจการประเภทอุตสาหกรรมอาหาร และแปรรูปอาหาร 357 แห่ง อุตสาหกรรมพลาสติก 427 แห่ง อุตสาหกรรมสิ่งทอ 392 แห่ง อุตสาหกรรมโลหะ 283 แห่ง และผลิตภัณฑ์โลหะ 379 แห่ง (จังหวัดสมุทรสาคร, ออนไลน์)

ธุรกิจแปรรูปอาหารทะเลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนผลักดันให้คนงานต่างด้าวเข้ามาใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก เนื่องจากแรงงานต่างด้าวไม่รังเกียจที่จะทำงานหนัก สกปรก และมีความอดทน ประกอบกับในขั้นตอนของกระบวนการแปรรูปนั้นยังไม่สามารถนำเครื่องจักรมาทดแทนแรงงานคนได้ ส่งผลให้ปัจจุบัน จำนวนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในระบบทะเบียนของสำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนทั้งสิ้น 74,531 คน หากพิจารณาตามสัญชาติ พบว่าสัญชาติพม่ามีสัดส่วนถึง 73,489 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 98.60 ของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร ขณะที่แรงงานลาว มี 896 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และกัมพูชามีจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 โดยแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มากกว่า 80% จะเข้ามาเป็นกรรมกรในอุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง นอกจากนี้ก็จะเข้ามาประกอบอาชีพเป็นคนรับใช้ในบ้าน เฉพาะในอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีการใช้แรงงานต่างด้าวประมาณ 47,663 คน โดยมีแรงงานไทยที่ทำงานร่วมกับแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมต่อเนื่องประมาณ 47,275 คน (กรมการจัดหางาน, ออนไลน์) หรือมีสัดส่วนแรงงานไทยต่อแรงงานต่างด้าวในอุตสาหกรรมต่อเนื่องประมงในอำเภอเมืองสมุทรสาครประมาณ 1 : 1 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในจังหวัดสมุทรสาครที่มีสัดส่วนอยู่ที่ประมาณ 36 : 1 (สภาอุตสาหกรรมจังหวัด, ออนไลน์)

การนำเอาแรงงานต่างด้าวมาใช้นั้นอาจส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยโดยตรง เช่น ปัญหาการสื่อสาร ปัญหาการแบ่งชนชั้นและเชื้อชาติ ปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาการปกครอง ปัญหาการลักขโมย และปัญหาโรคระบาด เป็นต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาว่า การใช้แรงงานต่างด้าวในธุรกิจแปรรูปอาหาร โดยเฉพาะอาหารทะเลซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักประเภทหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาครนั้น ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของแรงงานไทยที่ทำงานร่วมกันหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการที่ต้องการจะใช้แรงงานต่างด้าวนั้นได้เตรียมการแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างเชื้อชาติของแรงงาน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาองค์ประกอบทัศนคติของแรงงานไทยต่อการทำงานร่วมกับแรงงานต่างด้าวในธุรกิจแปรรูปอาหารทะเลในอำเภอเมืองสมุทรสาคร

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบทัศนคติของแรงงานไทยที่ทำงานร่วมกับแรงงานต่างด้าวในธุรกิจแปรรูปอาหารทะเลในอำเภอเมืองสมุทรสาคร
2. สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกับแรงงานทั้งสองฝ่ายให้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและนำไปสู่การที่องค์กรธุรกิจมีผลิตภาพและประสิทธิผลสูงจากการใช้แรงงานทั้งสองฝ่าย

1.4 นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง สภาวะแห่งความพร้อมทางด้านจิตใจและความคิดในการแสดงออก ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่น วัตถุ สิ่งของ และสถานที่ที่เกี่ยวข้อง โดยมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ (1) ความรู้ความเข้าใจ (2) ความรู้สึก และ (3) พฤติกรรม

แรงงานไทย หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทยรับจ้างทำงานในธุรกิจแปรรูปอาหารทะเล

แรงงานต่างด้าว หมายถึง แรงงานต่างชาติในพระราชบัญญัติการทำงานของคนงานต่างด้าว พ.ศ.2521 มาตรา 5 หมายถึงบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทยรับจ้างทำงานในราชอาณาจักรไทย ได้แก่ พม่า ลาว และกัมพูชา ซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ที่ประเทศไทยอนุญาตให้เข้ามาทำงานให้แก่สถานประกอบการเป็นการชั่วคราว เพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย โดยได้รับค่าจ้างหรือรับผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ

ธุรกิจแปรรูปอาหารทะเล หมายถึง กระบวนการตัดแต่ง ปรงแต่ง และถนอมอาหารทะเลประเภทต่าง ๆ ให้ได้ตรงตามความต้องการของลูกค้าก่อนบรรจุและนำส่งมอบสินค้า